

" ...

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ :

İtirazda bulunan Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesinin Anayasa'ya aykırılık savının gerekçesi şöyledir:

"Mahkememizce Sıkıyönetim bölgesi dışında işlenen suçlar bakımından mevcut yasa kurallarına göre Sıkıyönetim mahkemelerinin hangi hallerde madde itibariyle yetkili olabileceği irtibat hal dışında dahi, Sıkıyönetim Askerî Mahkemelerinin görevli sayılabilmesine yol açan yasa kurallarının Anayasaya ve Hukukun Temel ilkelerine uygunluk derecesinin tartışılmasında ve bu hususta özellikle Anayasa Mahkemesinin yol gösterici yorum ve görüşünün alınmasında zaruret görülmüştür. Gerçekten:

1402 sayılı Kanunun 1728 sayılı Yasayla değişik 13 üncü maddesi hükmüne göre (Sıkıyönetim ilânına sebep olan suçları, Sıkıyönetim ilânından evvel işlemiş olanlara, Sıkıyönetim Askerî Mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı bulunan suçları işleyenlerin davalarına, suç, Sıkıyönetim Bölgesi dışında işlenmiş olsa dahi Sıkıyönetim Askerî Mahkemesinde bakılır.)

Şu halde öncelikle, (Sıkıyönetim ilânına sebep olan suç) kavramının açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

Siyasal ve ideolojik amaçlı suçlar, bunun yanında şiddet eylemi niteliğindeki suçlar, her zaman ve her yerde işlenebilecek suçlardandır. Bu hali ile bu suçlar Sıkıyönetim Askerî Mahkemelerini ilgilendirmezler. Zira bu kabil suçlar ancak belirli bir bölgede yaygınlık kazanmaları dolayısıyla, vahamet arzetmeleri sebebiyle, sözü geçen belirli bölgede T.C. Anayasasının 124. üncü maddesi uyarınca sıkıyönetim ilânına sebep olabilirler. Bu sebeple örneğin siyasal ve ideolojik amaçla adam öldürme suçu, Sıkıyönetim bu gerekçe ile ilân edilmiş ise, Sıkıyönetim idaresi altında bulunan A ili içinde sıkıyönetim ilânına sebep olan suçlardan sayılabilir ise de; tersine, aynı mahiyetteki suç sıkıyönetim idaresi altında bulunmayan B ili içinde izlendiği takdirde sıkıyönetim ilânına sebep olan suç kavramı içinde mütalâa edilemez. Bu sebeple, olayımızda olduğu gibi, Van ilinde işlenen siyasal amaçlı adam öldürme suçu kuşkusuz, bir şiddet eylemi ise de, sıkıyönetim ilânına sebep olan suçlardan sayılamaz. Zira, öyle olsaydı, suç tarihinde veya daha sonra, Van ilinde de sıkıyönetim ilân edilmiş olmak gerekirdi.

Mesele, aslında çok geniş bir alanda örgütlü olarak işlenen suçlarla ilgili soruşturma ve davaları birleştirilerek, soruşturma ve davaların bütünlüğünün sağlanması suretiyle daha sağlıklı ve doğru bir sonuca ulaşılması amacını güden irtibat haline ilişkin yasa kurallarının, bu amacı aşar şekilde yorumlanmasından doğmaktadır. Oysa, sıkıyönetim olağanüstü bir idaredir. Belirli bir mülki sınır ile kısıtlıdır. Bu bölge içinde sanıklar, askerî mahkemelerce ve savaş hali hükümlerine göre muhakeme edilmektedirler. Şu halde nerede işlenmiş olursa olsun bazı suçlar herhalde sıkıyönetim ilânına sebep olan suç kavramı içinde düşünülerek bu suçların davalarına Sıkıyönetim Askerî Mahkemelerinde bakılır, yahut, Sıkıyönetim Askerî Mahkemelerinde görülmekte olan bir dava ile birleştirilmesinde fayda bulunan davalar dışında, umumî ve müşterek gaye içinde irtibat kavramı sınırsız şekilde geniş düşünülerek, bu sınır içine alınan bütün suçlar da Sıkıyönetim Askerî Mahkemelerinin görevi içine dahil edilirse, o zaman bütün yurtta fiilen sıkıyönetim ilân edilmiş olacağına netice olarak kabul edilmesi gerekir. Böyle bir

Esas sayısı:1980/48

Karar sayısı:1980/41

sonuç ise, kuşkusuz, Sıkıyönetim Askerî Mahkemelerinin yetkilerinin, tabii hakim ilkesine ve kanun önünde eşitlik ilkesine aykırı olarak genişletilmesi sonucunu doğurur.

Esasen bilindiği gibi, belli bir Sıkıyönetim Askerî Mahkemesinde görülmekte olan bir davaya irtibat hali dışında, sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmiş suçlar için konulmuş bir yetki kuralı dahi bulunmamaktadır. Örneğin işbu davada Van Ağır Ceza Mahkemesinin hangi yasa kuralına istinaden dava dosyasını, (Şayet Sıkıyönetim Askerî Mahkemesi görevli kabul edilse bile) Elazığ Sıkıyönetim Askerî Mahkemesine değil, Diyarbakır Sıkıyönetim Askerî Mahkemesine gönderdiği belli değildir.

Anayasa Mahkemesince 1402 sayılı Kanunun 13 üncü maddesindeki yetki kuralları yukarıda arz edilen şekilde mahkememizce düşünüldüğü gibi yorumlanarak netice itibarıyla mahkememizin bu davada esasen görevli olmadığı belirtilip, başvurumuz, mahkememizin bu sebeple yetkili olmadığı gerekçesi ile reddedildiği takdirde sorun aydınlığa kavuşmuş olacaktır.

Ancak, mahkememizin görevli sayılması halinde de, mahkememizce öne sürülen aynı gerekçeler karşısında, sonuç olarak siyasal veya ideolojik amaçla işlenmiş her suç, sıkıyönetim bölgesi dışında dahi işlenmiş olsa, Sıkıyönetim Askerî Mahkemesinin görev ve yetkisi içine sokma sonucunu doğuran yasa kuralları, kanunî yargı yolu ilkesine, kanun önünde eşitlik ilkesine ve sıkıyönetim idaresinin olağan üstünlüğü itibarıyla anlamına, amacına ve sınırlı olması gerekliliğine aykırı olduğundan, 1402 sayılı Kanunun 1728 sayılı Kanunla değişik 13 üncü maddesinin başlangıcında yer alan, (Sıkıyönetim ilânına sebep olan suçları sıkıyönetim ilânından evvel işlenmiş olanlarla) ibaresinin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulması zorunluluğu doğmuştur.

Tereddütleri gidermek bakımından bir hususun daha açıklanmasında fayda görülmüştür. Sözü geçen ibare iptal edildiği takdirde, 1402 sayılı Kanunun 15 inci maddesinde sayılan suçlardan olmayan ve fakat bugünkü Sıkıyönetim Askerî Mahkemelerinin asıl görevini teşkil eden bazı suçlara, 1402 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinde yer alan sıkıyönetim ilânına sebep olan suç kavramı içinde yer verilmek suretiyle Sıkıyönetim Askerî Mahkemelerinde bakılmaktadır. İptal halinde bu olanak kalmayacaktır. Ancak, bu durum yine hatalı yasal düzenlemenin sonucu olmaktadır. Sıkıyönetim Askerî Mahkemelerinin asıl görevini zaten sıkıyönetim ilânına sebep olan suçlar teşkil edeceği, bunun yanında bir mahkemenin belli suçlar bakımından görevi saptanırken suç tarihine göre bir kural konulamayacağı halde, 1402 sayılı Kanunun 15 inci maddesindeki yasa kuralları düzenlenirken bu hususlar dikkate alınmayarak, asıl görev maddesi noksan bırakılmıştır. Bu maddenin, 13 üncü maddedeki hükmün iptali halinde yeniden düzenlenebilmesi bakımından yasama organına süre tanınması ve bu suretle bir iptal kararı verilmesi kuşkusuz doğacak boşluğu önleyecektir."